

87. Keskiviikkona 11 päivänä kesäkuuta 1997

kello 20

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Toinen käsittely

1) Hallituksen esitys Venäjän kanssa sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 2952

Hallituksen esitys 83/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

2) Hallituksen esitys yliopistolaiksi ja laiksi yliopistolain voimaannpanosta

Hallituksen esitys 263/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 9/1997 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi Suomen Hallitusmuodon 87 ja 89 §:n sekä korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämisestä annetun lain muuttamisesta 2953

Hallituksen esitys 42/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

4) Hallituksen esitys laeiksi työttömyys-
turvalain muuttamisesta ja työmarkkina-
tuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys 88/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö
13/1997 vp
Lakialoite 19, 66/1996 vp, 48/1997 vp

5) Hallituksen esitys laeiksi pitkäaikais-
työttömien omaehtoisen opiskelun tuke-
misesta ja opintotukilain 6 §:n muuttami-
sesta 2955

Hallituksen esitys 37/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 8/1997 vp

6) Hallituksen esitys laiksi aravavuokra-
asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä,
luovutuksesta ja omaksilunastamisesta an-
netun lain muuttamisesta 2955

Hallituksen esitys 81/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 6/1997 vp
Toivomusaloite 332/1997 vp

Lähetekeskustelu

7) Lakialoite laiksi kunnallisten viran-
haltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n
muuttamisesta 2957

Lakialoite 56/1997 vp (Pirkko Peltomäki /sd
ym.)

8) Lakialoite laeiksi rikesakosta tieliik-
enteessä annetun lain 1 §:n ja rikesakko-
lain 1 §:n muuttamisesta 2961

Lakialoite 67/1997 vp (Markku Pohjola /sd
ym.)

Mietintöjen pöydällepano

9) Eduskunnan oikeusasiamiehen ker-
tomus toiminnastaan vuonna 1995 2962

Kertomus 9/1996 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 3/1997
vp

Puhetta johtaa toinen varapuhemies Törnqvist.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi
ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysis-
tuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Hallituksen esitys Venäjän kanssa sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojelua koskevan sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä**

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 83/1997 vp

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 11/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 11. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1—3 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Hallituksen esitys yliopistolaiksi ja laiksi yliopistolain voimaansaattamisesta

Toinen käsittely

Hallituksen esitys 263/1996 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 9/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Vehviläinen: Hyvä puhemies! Ensimmäisessä käsittelyssä pari tuntia sitten toin esille toisen periaatteellisen kysymyksen, joka yliopistolakiin liittyy. Ensimmäinen periaatteellinen kysymyksen oli se, että opiskelu on maksutonta. Toinen kysymys, jota korostin puheenvuorossani, oli se, että opiskelija voisi ottaa samana vuonna vastaan useamman opiskelupaikan.

Nyhdän hallituksen esitys lähtee siitä, että näitä opiskelupaikkoja rajoitettaisiin. Itse en pidä tätä hyvänä, ja kun seurasin keskustelua hetki sitten, niin joitakin hajanaisia kannatuspuheenvuoroja myös tälle tuli ja sivistysvaliokunnassa

kolme keskustalaista valiokunnan jäsentä tämän tiimoilta jätti vastalauseensa. Perustelemme sitä niin, että jos kerran yliopisto ottaa opiskelijat, niin silloin yliopisto on myös se instanssi, joka voi rajoittaa opiskelupaikkojen vastaanottamista.

Meidän vastalauseen jättäjien mielestä se, että tämä lainsäädäntötasolla kielletään, on liian järeä ase tässä tilanteessa. Haluamme siis edistää ahkerien ja pystyvien opiskelijoitten mahdollisuutta opiskella samaan aikaan useita tutkintoja. Tämä on myös minun mielestäni siksi tärkeää, että tänä päivänä tietoyhteiskuntaa korostetaan ja myös sitä, että ihmisillä, työntekijöillä on laaja-alaiset tiedot työssään. Tämä mahdollistaisi sen.

Senpä vuoksi tulen hetken päästä yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään muutosesityksen sen puolesta, että opiskelija voisi ottaa samana vuonna vastaan useamman kuin yhden opiskelupaikan.

Ed. Aul: Arvoisa puhemies! Toivon, että kansanedustajat todella harkitsisivat tätä ed. Anu Vehviläisen esittämää muutosta yliopistolaikiin. Mielestäni valiokunnan enemmistönkin kannattama ja hallituksen esittämä pykälämuotoilu siitä, että lain kautta rajoitettaisiin yliopistojen oikeutta ottaa opiskelijoita, on yliopistolain yleislinjan vastainen. Tässähän on tarkoitettu lieventää ja väljentää sääntelyä ja tämän yksittäisen pykälän kohdalta sitä nyt tiukennettaisiin.

Mielestäni kuuluu yliopiston autonomiaan ja heidän harkintaansa, millä tavalla opiskelijat otetaan ja onko opiskelijoilla oikeus hakea kahden opiskelupaikkaan yhtä aikaa. Me tiedämme sen, että yliopistojen välillä opintuoikeuksien järjestäminen ei ole käytännössä aina kovin helppoa, eivätkä opiskelijat pysty sivuaineita hankkimaan muilla toimintatavoilla esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla niin helposti kuin ehkä kuvittelemme.

Siksi toivon, että kansanedustajat mahdollisimman laajasti voisivat kannattaa ed. Anu Vehviläisen esitystä.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Minä en tunne asiaa kovin hyvin, mutta täällähän sitä oppii, kun kuuntelee ja esittää näkemyksiänsä. Minä en ole itse opiskellut, mutta perillinen on opiskellut ja siinä vaiheessa tullut huomaamaan sen, että jos sellaiset lahjakkaat kaverit, jotka pääsevät moneenkin paikkaan pääsykokeissa sisään, pitävät vuosikaudet opiskelupaikkaa, eikä tämä tietyllä tavalla rajoita sitä, että siinä yksi

henkilö tarpeettomasti pitää hallussaan opiskelupaikkaa. Opiskelusta ei kuitenkaan tule mitään, sitä tuskin edes aloitetaan, mutta joka vuosi ilmoittaudutaan sinne yliopistoon tai tekniseen korkeakouluun ja yleensä korkeakouluopintoihin. Tätä voi tietysti kannattaa, ellei siinä ole tällaista rajoitteellisuutta, joka vie toiselta opiskelupaikan pitäen sitä hallussaan, vaikka ei sitä pysty, kykene eikä haluakaan hyödyntää. Se täytyisi tässä tietää, kun nappia painaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy ensimmäisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—5 § ja 1 luvun otsikko, 6—9 § ja 2 luvun otsikko, 10—15 § ja 3 luvun otsikko sekä 16 ja 17 § ja 4 luvun otsikko hyväksytään keskustelutta.

18 §

Keskustelu:

Ed. Vehviläinen: Hyvä puhemies! Ehdotan II vastalauseen mukaisesti, että pykälä saisi I vastalauseessa olevan muodon, mikä tarkoittaa sitä, että opiskelija voisi samana vuonna ottaa vastaan useamman kuin yhden opiskelupaikan ja että yliopisto voisi rajoittaa opiskelupaikkojen vastaanottamista.

Ed. Tarkka: Rouva puhemies! Kannatan ed. Vehviläisen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Vehviläinen ed. Tarkan kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin I vastalauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Vehviläisen ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 65 jaa- ja 10 ei-ääntä; poissa 124. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

19 § ja 5 luvun otsikko, 20—27 § ja 6 luvun otsikko, 28—32 § ja 7 luvun otsikko, 33—36 § ja 8 luvun otsikko sekä 37—44 § ja 9 luvun otsikko, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta toisen lakiehdotuksen 1—9 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Hallituksen esitys laeiksi Suomen Hallitusmuodon 87 ja 89 §:n sekä korkeakoulun professorin ja apulaisprofessorin viran täyttämistä annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 42/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 10/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 10. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 87 ja 89 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 1—3 ja 9—11 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Hallituksen esitys laeiksi työttömyysturvalain muuttamisesta ja työmarkkinatuesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 88/1997 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 13/1997 vp
Lakialoite 19, 66/1996 vp, 48/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 13. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Hallituksen esityshän on selvä parannus nykyiseen tilanteeseen. Tällä annetaan myös työttömille mahdollisuus matkustaa ulkomaille, mahdollisesti lomalle tai jonkun muun syyn tähden, mikä tähän asti ei ole ollut mahdollista. Mutta hallituksen esityksen toisessa laissa on ongelmakohta, joka merkitsee sitä, että yli 500 päivää työttömänä ollut, jolta päättyy ansiosidonnainen työttömyysturva tai peruspäiväraha ja jonka työttömyys edelleenkin jatkuu ... (Hälinää)

Toinen varapuhemies (koputtaa): Anteeksi, ed. Kuoppa. Pyydän hiljaisuutta saliin, että kuullaan, mitä ed. Kuoppa esittää.

P u h u j a : Se merkitsee sitä, että vaikka hänen työttömyytensä jatkuu edelleenkin, niin hänelle tulee viiden päivän eli viikon karenssi. Tämä olisi varsin yksinkertaista ja helppoa poistaa lisäämällä 22 a §:ään uusi 6) kohta, jolla asia saataisiin hoidettua niin, ettei työtöntä enää uudelleen rangaistaisi. Hän on jo aikaisemmin karenssin kärsinyt, edelleenkin hänen työttömyytensä jatkuu eikä hän ole saanut työpaikkaa.

Tulen asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään tätä koskevan muutosesityksen.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Tämä on todella ongelmallinen tilanne siinä mielessä, että kun työttömyysturvauudistusta tehtiin kokonaisuudistuksena, siinä yhteydessä epähuomiossa, kun ei ollut vertailulakia rinnalla, kokonaisuudistuksesta johtuen tällainen selkeä heikennys työttömien tilanteeseen on syntynyt. Tämän vuoksi tässä yhteydessä on tarkoituksenmukaista korjata esitystä. Koska sanamuoto on samanlainen kuin aikaisemmassa lainsäädännössä, niin ei ole mitään esteettä sille, että asia korjataan ilman hallituksen erillistä esitystä. Sen vuoksi tulen kannattamaan ed. Kuopan esitystä.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva lainmuutos on hyvin tervetullut kaikin osin. Ulkomaille matkustamisoikeus on aivan paikallaan työttömille antaa. Nykyinen, vielä voimassa oleva järjestelmä on mielestäni aivan tarpeettoman holhoava ja rajoittava. Ei ole ihmisarvon mukaista, että pidetään niin tiukkaa linjaa kuin meillä on.

Samalla tavalla talkootyöstä on syytä säätää niin selkeästi, ettei sellaisia järjettömyksiä ole

enää jatkossa, kuin on ollut esimerkiksi itärajan taakse tapahtuvan avustustoiminnan osalta, kun eräät työvoimatoimistot ovat tulkinneet matkoja hyvin tiukasti ja ottaneet tärkeässä avustustyössä mukana olleelta työttömyysturvan pois.

Mitä tulee ed. Kuopan esittämään lisäykseen, se on todella tässä yhteydessä helppo korjata. Se on asia, joka toki maksaa jonkin verran mutta on kuitenkin varsin kohtuullinen ja asianmukaista korjata.

Ed. P u h j o : Arvoisa puhemies! Kannatan myös ed. Kuopan esitystä lähinnä siltä pohjalta, että en tiedä, onko kyseessä ollut lainsäädännöllinen lapsus, kun uusi karenssi on tullut. Joka tapauksessa arvioitu 15 miljoonan markan säästö ei ole todellista säästöä, vaan nämä henkilöt menevät kuitenkin toimeentulotukiluukulle, näkevät itse turhaa vaivaa ja virkailijat toisaalta sosiaalitoimistoissa tekevät tavallaan turhaa työtä. Minä epäilen, että suunnilleen sama raha menee kuitenkin sieltä toimeentuloluukulta. Turhan työn välttämiseksi kannattaisi tämä muutos tehdä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvän ensimmäisen lakiehdotuksen 3, 4 a, 5, 5 b, 7, 7 a, 8 ja 9 §, voimaantulosäädös, johtolause ja nimi-ke.

Eduskunta ryhtyy hallituksen esitykseen sisältyvän toisen lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

7, 15 ja 18 § hyväksytään keskustelutta.

22 a §

Keskustelu:

Ed. K u o p p a : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 22 a § saisi sen sanamuodon, kuin sillä on valiokunnan mietintöön jätetyssä vastalauseessa, joka poistaisi 500 päivän jälkeisen ylimääräisen karenssin.

Ed. M a n n i n e n : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Kuopan ehdotusta, joka parantaa vaikeimmassa asemassa olevien työttömien asemaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kuoppa ed. Mannisen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin vasta-lauseen mukaisena.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Kuopan ehdotus ”ei”.

Toinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 46 jaa- ja 28 ei-ääntä, 1 tyhjä; poissa 124. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

25, 28, 34, 34 a ja 39 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen lakialoitteisiin sisältyvien lakiehdotusten hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Hallituksen esitys laeiksi pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta ja opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 37/1997 vp
Työasiainvaliokunnan mietintö 8/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on työasiainvaliokunnan mietintö n:o 8. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. R i m m i : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys pitkäaikaistyöttömien omaehtoisen opiskelun tukemisesta on pieni ja myönteinen askel pitkäaikaistyöttömien opiskeluun pääsemisen kohdalla. Olen iloinen, että työasiainvaliokunnassa kyettiin parantamaan vielä hallituksen esitystä. Haluan erityisesti korostaa sitä, että kohtaa, jossa tarkennettiin määritelmää pitkäaikaistyöttömistä, pidän erittäin tervetulleena, koska nythän pitkäaikaistyöttömien kohdalta nimenomaan tulkinta siitä, kuka määritellään pitkäai-

kaistyöttömäksi, on oikeastaan ollut aika mieltävaltaistakin ihan työvoimaviranomaisista johtuen. Sanon esimerkkinä oman kotikaupunkini Tampereen jossa, jos henkilö on päivänkin ollut työssä vaikka kahden vuoden tai vuoden aikana, häntä ei luokitella sen jälkeen pitkäaikaistyöttömäksi, päivänkin työsuhte on katkaissut tämän.

Työasiainvaliokunta halusi nyt selkeästi määritellä, että pitkäaikaistyötön on henkilö, joka on 24 kuukauden aikana ollut työttömänä 12 kuukautta.

Myönteisenä pidän myös sitä seikkaa, että ammatillisia valmiuksia edistävään koulutukseen riittää 20 opintoviikkoa. Tässä työasiainvaliokunta linjasi asiaa samalla tavalla kuin sivistysvaliokunta oli asian linjannut.

Ed. J o e n p a l o : Rouva puhemies! Minun mielestäni koko Suomen eduskunta voi yhtyä ed. Rimmin iloon ja tuoda sen julki painamalla vihreää nappia siinä kohdassa, kun asiasta pitää äänestää.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta ensimmäisen lakiehdotuksen 1—16 §, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 6 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi aravavuokra-asuntojen ja aravavuokratalojen käytöstä, luovutuksesta ja omaksilunastamisesta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 81/1997 vp
Ympäristövaliokunnan mietintö 6/1997 vp
Toivomusaloite 332/1997 vp

Toinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö n:o 6. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. I t ä l ä : Arvoisa puhemies! Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään 3 §:ään

muutosehdotuksen, jolla oikeastaan korjataan lapsus, joka tänne on päässyt. Täällä nimittäin todetaan, että ”jos rajoitusten jatkaminen mainitun 10 vuoden ajaksi loukkaisi omistajan oikeutta varallisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön”, niin silloin olisi annettava vapautus. On tietenkin tarkoitettu, että jos se 10 vuoden aikana loukkaa omistajan oikeutta, täytyy saada vapautus. Siksi tänne tulisi lisäys ”tai niiden jatkuminen mainittuna aikana”. Muutos tullaan ehdottamaan siinä muodossa, kuin se on pöydille jaettu.

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Voin vahvistaa, että perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Ville Itälä kuvasi oikein tämän ongelman. Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä kannattamaan hänen tekemäänsä muutosehdotusta.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Itälän toista esitystä, kun ensimmäinen esitys, jossa hän sanoi tapahtuneen lapsuksen, on myös hänen esityksensä. Se olisi tietysti ehkä käynyt myös tälle salille. Sehän oli ympäristövaliokunnan yksimielinen käsitys ja kanta, jossa haluttiin ed. Itälän, sanoisinko, pitkälle muotoilemaan ja perustuslakivaliokunnan valiokuntaneuvoksen mukana muotoilussa olleeseen työhön yhtyä. Haluttiin olla todella joustavia ja tehdä yhdessä yksimielistä ratkaisua. Siihen oli siis jäänyt lapsus, jonka tänään on ed. Itälä havainnut. Näin ollen uskoakseni yksimielisesti voidaan tämä asia ratkaista.

Ed. Aittomies: Rouva puhemies! Saattaa olla, että lausuma tässä on ihan oikein, mutta helpompia ja selkeämpiäkin lausumia olen kyllä nähnyt. Tulee se pelko, että tässä saattaa lapsus vain jatkua, mutta hieman suurempana ja kaksi lapsusta päällekkäin. ”Jos rajoitusten jatkaminen mainitun 10 vuoden ajaksi tai niiden jatkuminen mainittuna aikana loukkaisi omistajan oikeutta jne.”, ehkä tämä on oikein. Sitä alkaa tässä iässä, kun on yli 60, tulla sellainen pieni kalkkikerros, ettei ymmärrä. Mutta kyllä olisi ollut ihan hyvä, jos ed. Itälä olisi sanonut, mitä tämä asia todellisuudessa tarkoittaa, niin mentäisiin paremmalla mielellä nukkumaan, ed. Itälä.

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Ed. Itälän lisäys varmistaa sen, ettei tuomioistuimessa synny asian osalta tulkintavaikeuksia. Kannatan tätä lisäesitystä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta ryhtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

2 § hyväksytään keskustelutta.

3 §

Keskustelu:

Ed. Itälä: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että 3 § saisi seuraavan sisällön: ”Rajoitusajaksi aravavuokra-asuntoja ja aravavuokratuloja koskevat rajoitukset ovat voimassa asuntolainan ennaikaisesta takaisinmaksusta riippumatta sen ajan, joksi laina on myönnetty. Tämän jälkeen ovat voimassa vielä 10 vuoden ajan muut tässä laissa tarkoitetut rajoitukset paitsi ne, joista säädetään 7 ja 9—12 §:ssä. Mainitun 10 vuoden aikana 8 §:n 1 momentin 2 tai 3 kohtaa sovelletaan siten, että luovutuksensaajan nimeä kunnan sijasta valtion asuntorahasto. Samana aikana saadaan 13 §:n 1 momentissa tarkoitettu muu kuin erityisten väestöryhmien vuokra-asuntona lainoitettu vuokratulo muuttaa asunto-osakeyhtiöaloksi ilmoittamalla siitä kunnalle, jos 13 §:ssä tarkoitetut lainat on kokonaan maksettu takaisin. Lain 8 §:n 3 momentin säännöstä kunnan lunastusoikeudesta sovelletaan edellä mainittuna 10 vuoden aikana kuitenkin enää vain silloin, kun omaisuus on siirtynyt oikeushenkilön lakkaamisen johdosta. Jos rajoitusten jatkaminen mainitun 10 vuoden ajaksi tai niiden jatkuminen mainittuna aikana loukkaisi omistajan oikeutta varallisuutensa normaaliin, kohtuulliseen ja järkevään käyttöön tai muodostuisi muutoin ilmeisen kohtuuttomaksi, valtion asuntorahaston on myönnettävä niistä vapautus. Muutoin vapauttamiseen sovelletaan, mitä 16 §:ssä säädetään. Asuntorahaston päätöksestä asiassa, joka koskee edellä tarkoitettua 10 vuoden ajaksi voimaan jäävää rajoitusta, saa 21 §:n 3 momentin estämättä valittaa läänioikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään.”

Ed. Nikula: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Itälän ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Itälä ed. Nikulan kannattamana

ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Voidaan-ko ed. Itälän ehdotus hyväksyä yksimielisesti?

Hyväksytään.

Voimaantulosäännös, johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Toinen varapuhemies: Koska ympäristövaliokunnan ehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, lakiehdotus lähetetään suureen valiokuntaan.

7) Lakialoite laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 56/1997 vp (Pirkko Peltomo /sd ym.)

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Peltomo: Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä olevan lakialoitteen n:o 56/1997 vp laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 a §:n muuttamisesta eli ammatillisten eläkeikien valintaoikeuden palauttamisesta alkuperäiseen muotoonsa on allekirjoittanut yhteensä 102 kansanedustajaa eri eduskuntaryhmistä.

Julkisella sektorilla käytössä ollut ammatillinen eläkeikäjärjestelmä kumottiin 1.7.1989. Sen tilalle otettiin käyttöön nk. joustava eläkeikäjärjestelmä, johon kuuluvat yksilöllinen varhaiseläke, varhennettu vanhuuseläke ja osa-aikaeläke. Uudistus merkitsi olennaista muutosta julkisen sektorin palveluksessa olevien eläkeikäjärjestelmään. Kaikki uuden lain voimaan tullessa palveluksessa olleet ammatillisen eläkejärjestelmän piiriin kuuluneet saivat halutessaan laissa säädettyä valintaoikeutta käyttämällä säilyttää ammatillisen eläkeikäjärjestelmän etuudet palvelusuhteen loppuun asti. Valinta-ajan pituudeksi määrättiin tuolloin kymmenen vuotta.

Ammatillisen eläkeikäjärjestelmän kumoaminen ja eläkeiän nostaminen 63 vuoteen katsottiin

perustelluksi muun muassa nk. joustavan eläkeikäjärjestelmän käyttöönoton vuoksi. Tällöin, vuonna 1989 yksilöllisen varhaiseläkkeen ikära- jaksi asetettiin 55 vuotta. Tarkoituksena oli, että myös kaikkein alimpien ammatillisten eläkeikien piirissä olleiden, esimerkiksi palomiesten, olisi mahdollista siirtyä eläkkeelle jopa saman ikäisiä- nä kuin aiemminkin. Ammatillisten eläkeikien uudistuksen jälkeen on yksilöllisen varhaiselä- kkeen ikäraja nostettu 55 vuodesta 58 vuoteen.

Lakimuutoksella vuoden 1995 alusta amma- tillisen eläkeikäjärjestelmän yhteydessä luotu va- lintaoikeusjärjestelmä romutettiin olennaisilta osin. Valinta-aika päättyi vuoden 1996 lopussa ja samalla useimpien vanhan eläkeikäjärjestelmän valinneiden eläkeikä nousi ammatillisen eläke- ikäjärjestelmän mukaisesta tasosta. Eläkeikä on nykyisin lähtökohtaisesti kaikilla 65 vuotta. Useimpien nyt virassa tai työssä olevien eläkeikä on siten noussut useilla vuosilla, jopa kymmenel- lä vuodella.

Erityisen huomion eläkeikäasiassa ansaitsee palomiesten asema. Lakimuutosesitykseni kos- kee toki myös muita ammattiryhmiä, esimerkiksi useita sosiaali- ja terveydenhuollon naisvaltaisia aloja. Palo- ja pelastusalan työn fyysiset, psyy- kiset ja sosiaaliset vaatimukset ovat erittäin kor- keita. Hyvää työkykyä edellyttävät hälytystilan- teet, joissa vaaditaan tarkkaa huomiokykyä, no- peita ratkaisuja sekä varmaa, tehokasta ja no- peaa toimintaa vaikeissa olosuhteissa. Palomies- ten pääasialliset tehtävät, jotka jokaisen palo- miehen tulee hallita, ovat savusukellus, myrky- ja kaasusukellus, ensihoito/sairaanhoido, sai- raankuljetus, työskenteleminen erikoisajoneu- von kanssa, vahingontorjuntatehtävät, suuron- nettomuuksiin liittyvät tehtävät ja virka-apu.

Alkuvuodesta valmistunut Työterveyslaitok- sen tekemä terveys- ja työkykytutkimus ikään- tyvien palomiesten mahdollisuuksista selviytyä la- kisääteisistä tehtävistään osoittaa selkeästi, että suurin osa yli 53-vuotiaista palomiehistä ei yllä heille asetettuun minimikuntoisuusvaatimus- tasoon eikä kykene suoriutumaan lain edellyttä- mistä tehtävistä. Tutkimuksessa todetaan, että ”palomiesten nopea ikäänntyminen ja vajaakun- toistuminen saattaa tulevaisuudessa heikentää palo- ja pelastustoimen tehokasta toimintaa”. Kuitenkin tällä hetkellä palomiestehtävissä odo- tetaan työskenneltävän aina 65 ikävuoteen saak- ka.

Mielestäni on sekä palomiesten että yleisen turvallisuuden kannalta välttämätöntä pikaisesti selvittää ja ratkaista eläkeiän noususta aiheutu-

neet ongelmat. Poliittinen vastuu kansalaisten turvallisuudesta on viime kädessä eduskunnalla.

Arvoisa puhemies! Haluan todeta tässä yhteydessä vielä, mitä eduskunta on jo aikaisempina vuosina lain käsittelyn yhteydessä asiasta todennut.

Sosiaalivaliokunnan mietinnössä n:o 31/1988 hallituksen esityksestä joustavaa eläkeikäjärjestelyä koskevien säännösten ottamisesta valtion eläkelakiin ja eräisiin siihen liittyviin lakeihin ja hallituksen esityksestä laiksi kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain muuttamisesta valiokunta on todennut muun muassa seuraavaa:

”Valiokunta edellyttää, että mahdollisuudet myös kirjallisen valintailmoituksen peruuttamiseen säilyvät valintaoikeuden ajan, jotteivät mahdolliset erehdykset johda kohtuuttomiin lopputuloksiin.

Valiokunta korostaa myös tässä yhteydessä edellä omaksumaansa periaatetta, jonka mukaan valtion ja kuntien eläkejärjestelmien tulee olla yhtenevät.”

Kuitenkin valintaoikeuden kohdalla on käynyt niin, että valtiolla valintaoikeus säilyi 30.6.1999 saakka ja kunnilla se päättyi vuoden 1996 lopussa.

Edelleen kyseisessä mietinnössä todetaan: ”Kunnallisen eläkelaitoksen eläkesääntöön perustuva eläkeikäkäytäntö ei saa lainmuutoksessa tiukentua siten, että eläkeikää koskevilla tulkinnoilla supistetaan oikeutta valita eläkeikäjärjestelmä.”

Muutoksia kuitenkin on jatkuvasti seurannut, ja hallituksen esitykseen n:o 80/1993 vp sosiaalija terveystoimikunnan mietinnössä n:o 6 sanotaan: ”Valiokunta pitää oikeusturvasyistä asianmukaisena ja välttämättömänä, että kunnalliseen eläkejärjestelmään sisällytetään sellaiset säännökset, jotka pehmentävät yksittäistapauksissa mahdollisesti syntyviä kohtuuttoman suuria eläkeiän nousuja. - - Kohtuullistamisen tarvetta arvioitaessa perusteena voidaan pitää esimerkiksi sitä, että yleinen eläkeikä nousee kahdella vuodella - - .”

Kuten edellä kerroin, tässä on tapahtunut kymmenen vuoden eläkeiän korotuksia.

Saman mietinnön sivulla 2 todetaan: ”Huomiota on kiinnitettävä myös työn sellaisiin tekijöihin, jotka aiheuttavat erityistä painetta varsinkin ikääntyneillä työntekijöillä. Tällaisia seikkoja esiintyy esimerkiksi monissa palo- ja pelastustoimen tehtävissä sekä tehtävissä, joihin liittyy vastuu potilaista.”

Edelleen: ”Kunnallinen eläkejärjestelmä poikkeaa muusta eläkelainsäädännöstä siinä suhteessa, että se perustuu lainsäädännöllisesti varsin vähäiseen säätelyyn pääosan ollessa kuntien eläkesäännön varassa. Kun toisaalta kyse on erittäin suuresta työntekijämäärästä, valiokunta toistaa mietinnössään n:o 54/1992 vp esittämänsä kannan, että selvitetäisiin sen seikan tarkoituksenmukaisuus, että kunnallisista eläkkeistä säätäminen siirrettäisiin lainsäädäntöön. Tämä voisi olla ensimmäinen vaihe palkansaajia koskevien työeläkelakien kodifioimiseksi.”

Nämä edellä olevat lausumat, jotka eduskunta on hyväksynyt, eivät ole siis miltään osin toteutuneet, eikä näin ollen eduskunnan tahtoa ole otettu huomioon.

Arvoisa puhemies! Eläkeiän valintaoikeuteen tehdyt muutokset on toteutettu hätiköidysti. Kestävän ratkaisun löytäminen ei ole helppoa, mutta parhaan ja käyttökelpoisimman ratkaisun ongelmiin tarjoaisi henkilöstön eläkeikäjärjestelmän palauttaminen sellaiseksi kuin se oli 1.7.1989 voimaan tulleen lain nojalla. Valintaoikeutta koskeva KVTL 16 a § tulee palauttaa alkuperäiseen muotoonsa. Asia on hyvin ajankohdainen palomiesten kohdalla, ja koska yli puolet kansanedustajista on lakialoitteeni takana, toivon, että valiokunnassa lakialoitteeni saa asiallisen käsittelyn ja ratkaisu vaikeaan tilanteeseen löytyy.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Palomiehen ammatissa todella palaa nopeasti loppuun, ja olen itsekin tässä asiassa tehnyt kyselyn, joka on varmasti vielä tällä hetkellä sisällä. Olen saanut aiheen tähän kysymykseeni ja ajattelutapaan, kun olen katsonut viime vuoden aikana useita palotapahtumia Suomessa, muun muassa Lahdessa, jossa ihmishenkiä on menetetty, ei toki palomiesten sinänsä henkilökohtaisesti heikon työskentelyn vuoksi, mutta jossakin vaiheessa saattaa hyvinkin tulla esille sellainen tilanne, jossa palomies ei pysty enää yli 60-vuotiaana vaikeissa olosuhteissa työskentelemään ääriarajoilla sillä tavalla kuin olisi välttämätöntä jonkun ihmishengen pelastamiseksi. Siinä vaiheessa sitten, kun aletaan arvostella tätä, että ei palomies enää pysty tehtävänsä, eduskunnassa varmasti nopeasti muutetaan palomiesten eläkeikää.

Mutta minun mielestäni tämä on itsestäänselvä asia. Se on vielä huomattavasti vaikeampi ala kuin poliisin työ. Palomiehen työssä joutuu myös äkkinäisiin tilanteisiin erittäin vaikeissa paikoissa, ja siinä mielessä yli 60-vuotias palomies on

eläkevaari. Ei voida luottaa siihen, että hän kaikissa tilanteissa pystyy suoriutumaan sillä tavalla kuin yhteiskunta vaatii esimerkiksi ihmishenkien pelastamiseksi ja sillä tavalla. Siinä mielessä ed. Peltomon aloite, jonka itsekkin olen allekirjoittanut, on hyvä. Asioita pitää viedä eteenpäin ja ottaa askel taaksepäin eläkekysymyksessä siihen suuntaan, mitä se oli aikaisemmin.

Ed. K a n k a a n n i e m i : Arvoisa puhemies! Ed. Peltomon lakialoite on todella ihan paikallaan, ja olen sen myös allekirjoittanut. Kun siellä on yli sata allekirjoittajaa, toivon tietysti, että se tulisi ja tulee myös käsiteltäväksi ja voitaisiin näin menetellä.

Tätä järjestelmää puoltaa todellakin se, että uudistus, joka tehtiin tulevien eläkemenojen säästämiseksi, tehtiin hätiköidysti varsin nopealla aikataululla ja ehkä turhankin lyhyellä valintamahdollisuudella. Sitä ajettiin silloin laman syvinä vuosina ja tulee monia muitakin asioita varmasti, joista tällä tavalla todetaan, että olisi syytä vielä harkita.

Tätä puoltaa myös niin palomiesten kohdalla kuin esimerkiksi hoitoalalla se, että työtahti on edelleenkin vain kiihtynyt ja näiden ihmisten olisi hyvä saada mahdollisuus myös harkita eläkkeelle siirtymistä aikaisemmin kuin nyt voimassa oleva lainsäädäntö mahdollistaa. Toisaalta työllisyys ei ole nyt eikä lähinäköpiirissä parantunut, ja tämä mahdollisuus, että aikaisemmin siirryttäisiin eläkkeelle, avaisi työpaikkoja työttömille, nuoremmille. Näin työllisyystilanne voisi tätä kautta myös jonkin verran parantua. Valinta-alueiden jatkaminen tästä ajankohdasta parisen vuotta eteenpäin on ihan kohtuullista.

Täällä mainittiin jo palomiesten erityisala, ja on hyvin perusteltua, että heidän kohdallaan tällainen olisi, mutta ei kai voida ajatella, että tämä koskisi vain yhtä ammattikuntaa kunta-alallaan, vaan silloin täytyy myös ottaa muut ja perusteluita on todella muillekin aloille.

Ed. A. O j a l a : Arvoisa rouva puhemies! Minä myös toivon sitä, että ed. Peltomon lakialoite menee mahdollisimman nopeasti käsitteilyyn ja saa tämän lakialoitteen mukaisen muutoksen aikaiseksi.

Palaute, joka on tullut niin palomiehiltä kuin muun muassa kunnallisten liikennelaitosten kuljettajilta ja myös tietysti terveydenhoitohenkilöstöltä, on aika raju. Näyttää siltä, että epäoikeudenmukaisuuksia on selkeästi tapahtunut, ja on aika yllättävää todeta, että muun muassa eräs

konkreettinen tapaus osoittaa, että vanhempi työntekijä joutuu olemaan huomattavasti pitempään työssä kuin häntä nuorempi työntekijä, joka pääsee aikaisemmin eläkkeelle, ja asiaa ei näytetä saavan korjatuksi millään konstilla. Näin ollen laissa on selkeästi epäoikeudenmukaisuuksia ja se kaippaa siitä syystä muutosta.

Ed. Pirkko Peltomo puheenvuorossaan totesi, että jopa kymmenen vuotta on eläkeikä joilla-kuilla noussut, ja se on ihan kylmää totuutta.

Kestävän ratkaisun löytäminen todella voi ehkä olla ongelmallista ja vaikeaa mutta ei suinkaan mahdotonta. Siitä syystä toivon, että sosiaali- ja terveystieteiden kuuntelee hyvin tarkalla korvalla asiantuntijoita ja huolehtii siitä, että ne epäoikeudenmukaisuudet, joita lakiin tältä osuudelta on jäänyt, tulisivat todella korjatuiksi ja niin pian kuin suinkin mahdollista.

Ed. R i m m i : Rouva puhemies! Ed. Peltomon lakialoite kunnallisten viranhaltijain ja työntekijäin eläkelain 16 §:n muuttamisesta on todella tärkeä asia. Kuten ed. Peltomo kertoi, siinä on yli sata allekirjoittajaa. Itse olen myös aloitteen allekirjoittanut.

Kun ajattelemme sitä, kuinka suurta joukkoa loppujen lopuksi on vastuunalaisissa tehtävissä, palomiehet, terveydenhuoltohenkilöstö, linja-autonkuljettajat esimerkiksi ovat tämän eläkelain piirissä, on todella tärkeää, että valinta-alue voidaan heille palauttaa. Erikoisesti palomiehet ovat olleet tämän asian osalta ainakin henkilökohtaisesti minuun päin kaikkein aktiivisimpia tässä porukassa, ja vaikka kaikkien näiden ryhmien, joita mainitsin, työ on vastuullista, varmaan kuitenkin erikoisesti palomiesten asema erittäin vaarallisissa, voimaa ja nokkeluuttakin vaativissa tehtävissä on vielä vaikeampaa kuin muiden. Tällä en halua sanoa sitä, etteivät nämä kaikki työt ole vastuullisia, ja tämä asia pitää saada korjatuksi näiden kaikkien henkilöiden osalta, joita asia koskee.

Todella rohkenen toivoa sitä, että tämä asia saadaan käsiteltyä mahdollisimman nopeasti ja saadaan sellainen ratkaisu, että se tyydyttää. Helppoa se ei varmaankaan ole, mutta hyvällä tahdolla, näiden työntekijöiden aseman huomioimisella ja hyvällä yhteistyöllä se varmasti kunnolliseen, tyydyttävään ratkaisuun saadaan.

Ed. V ä h ä n ä k k i : Arvoisa puhemies! Porvarihallituksen aikana todella konkreettisesti huononnettiin eräiden kunnallisten työntekijäin ja viranhaltijain eläkeoikeudellista asemaa. Täs-

sä yhteydessä olisin kajonnut ed. Kankaanmiespuheenvuoroon, joka kuulosti vähintään falskilta. Hän on nyt lämpimästi tämän asian takana, kun hän on kuitenkin mitä todennäköisimmin äänestämällä puolustanut sitä hallitusta, jonka jäsenenäkin hän aikansa oli, ennen kuin ymmärsi lähtea sieltä pois.

Erityisesti palomiesten ja eräiden terveydenhoitohenkilöstöön kuuluvien osalta on todettava, että voimassa oleva laki on kohtuuton työntekijöitä mutta myöskin nimenomaan palvelusien tarvitsijoita ajatellen. Olin porvarihallituksen aikana perustuslakivaliokunnan jäsenenä ja muistan varsin hyvin, kun siellä oli eräs valtion korkeahko virkamies antamassa asiantuntijalausuntansa, jossa hän voimakkaasti puolusti silloin tehtyä muutosta. Kun tuli mahdollisuus tehdä asiantuntijalle kysymyksiä, sanoin, olisiko asiantuntija valmis laskeutumaan 64-vuotiaan palomiehen käsivarsille, joka on pelastamassa hänet 12-kerroksisen talon ylimmästä kerroksesta tikkailla sinne kiivettyään. Asiantuntija ei ihme kyllä vastannut edustajan tekemään kysymykseen mitään, vaan lievätkö punaväri nousi hänen kasvoilleen, josta ymmärsin, että tuskin hän mielellään laskeutuisi sen ikäisen miehen käsivarsille.

Ed. Peltomäki: Arvoisa puhemies! Haluan tuoda vielä esille sen, että tässähän ei ole mistään yleisestä eläkeiän laskemisesta kysymys, vaan todellakin aikaisempien ammatillisten eläkeikien valintaoikeuden palauttamisesta sille tasolla kuin se oli 1.7.1989 voimaan tulleen lain nojalla. Tähän ryhmään todella kuuluu terveydenhoitajia, sosiaalipuolen työntekijöitä, bussinkuljettajia ja myös palomiehiä. Otin palomiehet erityisesti esille, koska Työterveyslaitoksen tutkimus osoittaa, juuri niin kuin kerroin, että he eivät kykene enää tekemään töitä 65-vuotiaiksi saakka. Tämä tutkimus on antanut pontta tälle ajatukselle ja lisäksi näyttää siltä, että myöskin palomiehet liikehtivät tänä päivänä etujensa puolesta.

Ed. Kankaanmies: Arvoisa puhemies! Jäin edellisestä hallituksesta kesäkuussa 1994 pois ja tämä lainsäädäntö tuli voimaan vuoden 1995 alusta. En nyt ihan tiedä, kuinka syylinen asiaan mahtais olla, tuskinpa kovinkaan syylinen. Nyt olisi tietysti voinut ajatella näitä allekirjoittajia katsoen, että hallitus olisi tästä asiasta antanut lakiesityksen, jolloin sen läpimeno olisi varma. Ettei vain kävisi nyt niin, että useat tämän

allekirjoittajista äänestävät, jos tämä tänne tulee kolmanteen käsittelyyn aikanaan, tätä vastaan. Näinkin on käynyt aina silloin tällöin. Vasemmistovetoisen hallituksen voisi nyt odottaa porvarihallituksesta poiketen hoitavan tämän asian hallituksen esityksen kautta, mutta näinhän ei ole tapahtunut.

Korostan myös, arvoisa puhemies, sitä, että tässä ei ole yleinen eläkeiän alentaminen kysymyksessä vaan valintaoikeuden antaminen uudelleen niille ihmisille, joita tämä koskee. Valintaoikeuden antaminen ei ilmeisesti myöskään kustannuksia hirvittävästi tuo, mutta tuo kohtuullisuutta tähän järjestelmään ja niin kuin mainitsin aikaisemmin, uskoisin, että se toisi myös vähän työpaikkoja nyt työttöminä oleville nuoremmille ihmisille.

Ed. A. Ojala: Arvoisa rouva puhemies! En suinkaan halua pitkittää tätä keskustelua, mutta siitä huolimatta halusin vielä nostaa voimakkaammin esille kunnallisissa linja-autonkuljettajan tehtävissä toimivat työntekijät. Kun täällä on kannettu huolta kovasti palomiehistä, joista minäkin tietysti huolta kannan, he varmasti eivät enää 65 vuoden iässä jaksata työtä tehdä, mikä heillä siinä on, mutta sama tilanne on myös linja-autonkuljettajilla, joilla on vastuu bussissaan mukana kulkevista ihmisistä. Todistettavasti on osoitettavissa, että heistä ei kukaan enää tänä päivänä pysty työskentelemään siihen asti kuin heidän normaali eläkeikänsä olisi.

Samalla tavalla on terveyden- ja sosiaalihuollossa, joka on naisvaltainen ala. Siellä naiset ovat todella hyvin rajussa työpaineessa. Heitä käytetään erittäin voimakkaasti oikeastaan hyväksi. He joutuvat tekemään montakin työvuoroa peräkkäin. Näin ollen heidän jaksamisensa on myöskin hoidettavien potilaiden kannalta erittäin välttämätöntä. Kun he uupuvat, potilaat siitä varsinaisesti kärsivät. Siitä syystä varmasti myös heidän tarkkaan sen, kuinka paljon esimerkiksi linja-autonkuljettajia tänä päivänä, nimenomaan kunnallisen liikennelaitoksen palveluk-

Ed. Rimi: Rouva puhemies! Ed. A. Ojalan puheenvuoron innoittamana pyysin vielä tämän puheenvuoron siitä syystä, kun hän nimenomaan otti esille linja-autonkuljettajat ja terveydenhuoltohenkilöstön. Tietysti asioista johtuen tiedän varsin tarkkaan sen, kuinka paljon esimerkiksi linja-autonkuljettajia tänä päivänä, nimenomaan kunnallisen liikennelaitoksen palveluk-

nessa olevia linja-autonkuljettajia ja terveydenhoitohenkilöstöä on pitkällä sairauslomilla ja myöskin hyvin suuria määriä odottamassa eläkepäätöksiä, työkyvyttömyyseläkepäätöksiä. Kuitenkin näitä ihmisiä edestakaisin pallotellaan. Eläkelaitokset toteavat heidät työkykyisiksi ja kuitenkin he eivät sitä työtänsä kykene tekemään.

Rohkenen toivoa, että kun tätä lakialoitetta joskus aikanaan valiokunnassa käsitellään, myöskin jotenkin huomioitaisiin ja kuultaisiin tällaista porukkaa, jota pallotellaan tässä prosessissa; saisi valiokuntakin kuulla arkielämän kokemusta näiden ihmisten työkyvystä.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Minäkin kannatan vielä palomiesten, poliisien ja sairaanhoitohenkilökunnan päästämistä ennenaikaiselle eläkkeelle. Sitten vielä pitäisi päästää Valtionrautateiden työntekijät ja nuohoojat, nämä myöskin ennenaikaiselle eläkkeelle. Pistäkääpäs paremmaksi, Pirkanmaan kansanedustajat!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

8) Lakialoite laeiksi rikesakosta tieliikenteessä annetun lain 1 §:n ja rikesakkolain 1 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 67/1997 vp (Markku Pohjola /sd ym.)

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M. P o h j o l a : Arvoisa puhemies! Arvostan sitä, että kollegat ovat täällä jaksaneet istua näin pitkään. Tässä lakiehdotuksessa lyhyesti esitetään rikesakon käyttöalan laajentamista. Tällä hetkellä tilanne on se, että liikenerikkomuksesta voidaan määrätä rikesakko silloin, kun ajonopeuden ylitys on enintään 15 kilometriä tunnissa.

Nyt esitän tässä, että tämä laajennus voisi tietty edellytyksin tapahtua silloinkin, kun nopeudenylitys on enintään 30 kilometriä tunnissa. Haluan heti tässä yhteydessä korostaa sitä, että

tämä on kuitenkin suhteutettu sekä rahamäärän että nopeudenylityksen osalta, mikä ilmenee lähemmin 1 §:stä. Edellytyksenä on myöskin se, että tuo rikkomus ei johdu piittaamattomuudesta eikä ole ollut omiaan aiheuttamaan ilmeistä vaaraa.

Arvoisa puhemies! Liikennesakkojen määrä Suomessa on vuosittain noin 350 000. Niistä suurin osa on lieviä ylinopeuksia. Nyt meillä on ollut käytännössä sangen ankara sakotuskäytäntö. Tämä on osaksi johtunut tästä järjestelmästä, siitä että rikesakon soveltamisala on ollut niin kovin kapea ja toisaalta siitä, että poliisille on asetettu ilmeisesti jonkin näköinen tulostavoite ja sen takia osoittaakseen tuloksellisuutta he ovat hyvin hanakasti joutuneet sakottamaan tavallisia kansalaisia.

Vanhat tuomarinohjeet lähtevät siitä, että sakko ei tee valtiota rikkaammaksi. Sakotus ei voi olla keino kerätä rahoja budjettiin. Jos me haluamme edetä kohti kansalaisyhteiskuntaa, on liikennesakkojen sakotuksen kohtuullistaminen välttämätöntä. Tässä mielessä tämä esitys on siis tehty.

Olen tätä pari kertaa aikaisemmin kysellyt oikeusministereiltä, nykyiseltä valtiovarainministeri Niinistöltä ja oikeusministeri Häkämieheltä. Kumpikin on antanut saman sisältöisen vastauksen. Vastaus on pitänyt sisällään sen, että tullaan luopumaan ns. bruttosakotusjärjestelmästä ja siirtymään nettosakotusjärjestelmään, joka olisi kansalaisten kannalta kohtuullisempi. Tässä yhteydessä olisi tarkoitus toteuttaa myöskin rikesakon laajentaminen. Mitään ei ole kuitenkaan kuulunut. Tämän vuoksi katson, että kansanedustajien tulee tarttua tähän asiaan ja panna oikeusministeriöön vauhtia.

Esitystäni voidaan vastustaa sillä perusteella, että rikesakon laajentaminen suosii hyvätuloisia kansalaisia. Näin toki tulisi käymään, mutta katson, että se haitta, mikä tästä aiheutuu, on paljon pienempi kuin se hyöty, mikä saadaan siitä, että kohtuutonta sakotusjärjestelmää oikeudenmukaistetaan.

Haluaisin vielä todeta sen, arvoisa puhemies, että tieliikenteen ongelmat ovat aivan muualla kuin suhteellisen vaarattomissa nopeudenylityksissä. Jos me ajatlemme esimerkiksi tilannetta, jossa on 80 kilometrin nopeusrajoitus, siinä yöllä pikkuisen polkaistaan ja ajetaan 110:tä. Vaaraa ei ole aiheutunut kenellekään ja kuitenkin tulee useiden tuhansien markkojen sakko jo ammattityömiehellekin. Ei tämä ole missään kohtuullisessa suhteessa teon vaarallisuuteen. Tämän ta-

paisista rangaistuksista täytyy päästä pois. Sen vuoksi esitykseni on tehty.

Summa summarum: Näen, että tämä todella on yksi askel kohti kansalaisyhteiskuntaa, jossa rangaistukset ovat kohtuullisessa suhteessa teon vaarallisuuteen.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Asia on periaatteessa hyväksyttävä, mutta ed. M. Pohjola jo suojarokotti hiukan esitystäänkin siihen nähden, mitä tulen sanomaan. On ensinnäkin todettava, että sakkohan on tietysti suhteellinen varallisuuteen nähden, eli rikkaampi maksaa isomman sakon samasta teosta kuin köyhempi tai vähävaraisempi, jolloin se tietysti vaikuttaa rangaistuksena paremmin.

Ed. Pohjolan aloitteesta, jota minulla ei ole edes tässä edessäni, olen kuitenkin katsonut ja lukenut taulukot, mitä hänellä siellä oli. Siellä on 30 kilometrinkin ylinopeudesta, josta meikäpoika, kansanedustaja, rupeaa makselemaan jo kymppitonin sakkoa, päästään muutamalla satunaisella. On ihan selvä asia, että mersumiehet, jotka pyyhkäisevät tuolla, joilla joka taskusta riippuu tuhannen markan seteleitä, pyyhkäisevät jatkuvasti sitä 30 kilometrin ylinopeutta ja maksavat viulut, ja se on sillä siisti. Ei tämä, ed. Pohjola, näillä taulukoilla, mitä te esitätte, toimi. Ne ovat liian laajoja ja suuria.

Minä hiukan ihmettelen, että te ette ole tarkemmin tätä asiaa ajatellut. Ei tällaisia 30 kilometrin ylinopeuksia muutamalla satasella nämä loistoautomiehet maksa. Tämä on täysin nurinkurinen suomalaisen yhteiskunnan rangaistusjärjestelmään nähden. Valitettavasti on tällä tavalla sanottava.

Ed. Kankaanniemi: Arvoisa puhemies! Ed. M. Pohjolan lakialoite on aivan hyvä. Järjestelmä kaipaa todella uudistamista. Olen itsekin odottanut nettosakkojärjestelmään siirtymistä, kun siitä on niin monet lupaukset annettu, mutta ei sitä vain ole kuulunut. Siksi on tietysti ihan hyvä, että eduskunnasta lähtee asia jollakin lailla liikkeelle. Uskoisin, että ed. Pohjola arvostettuna kansanedustajana olisi saanut tähän yli sata allekirjoittajaa, jos hän olisi nähnyt vaivaa eli kerännyt nimiä.

Mutta toisaalta samaan kiinnitän huomiota tässä, että ehkä summat, varsinkin korkein summa 700 markkaa, pitäisi olla jonkin verran korkeampi. Se voisi olla ainakin tuhat markkaa. Jos otetaan vielä vertailu mopomiehiin ja mersumiehiin, ed. Aittoniemi puhui mersumiehistä, kun

hän paremmin tuntee heidät, niin tässä on aika iso epäkohta, että mopomies voi saada 400 markan sakon.

Ed. M. Pohjola: Arvoisa puhemies! Haluaisin vain todeta, että summista voidaan tietysti aina keskustella. Mersumiehelle olisi tässä tapauksessa, ed. Aittoniemi, pamahtanut 700 markan sakko. Jos hän toistaa sitä kovin usein, kyllä siitäkin summia syntyy. Voidaan aivan hyvin nostaa se 1 000 markkaan, jotta hillittäisiin nopeuksia. Haluan vielä korostaa, että tämä 30 kilometrillä ylitys tulee vain tietyissä tapauksissa kysymykseen; kun suurin sallittu nopeus on yli 60 kilometriä tunnissa, mutta enintään 80 kilometriä.

Minusta tärkeintä tässä on periaatteen hyväksyminen. Summista voidaan keskustella ja jopa siitä, onko maksiminopeus 30 vai pitäisikö se olla 25. Joka tapauksessa oleellista on se, että rikesakon alaa on laajennettava.

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Jos sakko nyt nostetaan tonniin ja mersumies saa tonnin rikesakon, niin kyllä se, joka vanhalla mossella kaahaa, sen verran yrittää painaa kaasua, että pääsee samaan tulokseen, ja maksaa, köyhä mies, myös sen tonnin. Aina tämä tulee suhteettomammaksi, mitä suurempiin lukuihin mennään. Toisin sanoen, ed. M. Pohjola, periaatteessa ajatus voi olla hyvä, mutta tämä on niin kuin harakka tertatulla sillalla: vuoroin on pyrstö kiinni ja vuoroin on nokka kiinni tässä asiassa.

Toisin sanoen ei tästä saa, vaikka minä oikein mietin, rouva puhemies, tekemälläkään, ed. Pohjola mitään. Parempi, kun unohdatte koko jutun!

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään lakivaliokuntaan.

9) Eduskunnan oikeusasiamiehen kertomus toiminnastaan vuonna 1995

Kertomus 9/1996 vp
Perustuslakivaliokunnan mietintö 3/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan varsinaiseen täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava varsinainen täysistunto on huomenna torstaina kello 18. Kyselytunti on huomenna kello 16.30.

Täysistunto lopetetaan kello 21.03.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
